

Ben bir illüzyondur. Düşünmeye başlayan kişi, bütün düşüncenin kendinden sadır olduğunu görür ve *ben* dediğinin mutlak bir doğru olduğunu düşünür. Düşüncede ilk aşamadır, eksiktir.

İkincide, *ben* dediğinizin gerçekte *dünya* (veya *öteki* veya *sen* veya *kainat* veya *benolmayan*) vasıtasıyla tanınabildiğini, sahip olduğunu düşündüğün her şeyin kaynağının çevren olduğunu farkedersin. *Ben* kendi varlığını bile, etrafındaki varlık vasıtasıyla anlar. *Benolmayan* olmasaydı, *ben* olamazdı. O halde *ben* sadece bir illüzyondur.

Bu kadar yorulmaya da değmez belki, *ben* illüzyondur, çünkü çocuklar doğduklarında *ben*'leri yoktur, insan uyurken kendinden bihaberdir ve muhtemelen öldükten sonra da tüm bu *benci sıkıntılarına* rağmen bir *ben* sahibi olmayacağız. Cenneti ve cehennemi *ben* üzerinden anlatmak zorunda kalmak, büyük talihsizlik, dünya için çalışan bir kavramın ahirette de aynı şekilde çalışacağını düşündüğümüz için *nasıl olacak?* diye çok kafamız bulanıyor. *Ben* dediğim cesedin atomları benden önceki binlerce ceset tarafından kullanılmışken, ahirette nasıl hepimiz aynı mahşer yerinde toplanacağız ve yine de ayrı ayrı insanlar olacağız? Çevremiz aynı olmadığında, aynı fizik kanunları, kimya kanunları geçerli olmadığında, *ben* nasıl aynı kalacak?

Kainatla ilgili, Tanrıyla ilgili bütün çelişkilerin özünde de bu *ben* meselesi var. Çünkü kendi benimiz gibi Tanrı'ya da bir *ben* atfediyoruz ve onun nasıl olup da varolmayacağını anlatmaya başlıyoruz.

Halbuki sadece kolaylık olsun diye kullandığımız, *zihinsel alışkanlık* kabilinden bir kavram. *Düşünen* kof bir kavram olduğunun farkında, üzerinde fazla durmaya değer olmadığının, velakin insanların pek çoğu *ben* nasıl daha şişirilir, onun derdinde. Bir balonu şişirir gibi, ölümün patlatacağı bir balonu.

Ben yeryüzünde *kullanılması gereken* bir kavram, aynen *mülk* gibi. Anlaşılması için *ne kadar ve nereye kadar faydalı?* diye düşünmek icap eder. Böyle illüzyonların mutlak değeri olduğunu iddia etmek, ne olduklarını anlamaya çalışmak, sonunda sadece *boşmuş* demeye götürür. Biz de bunu söylüyorduk zaten der ötekiler de, *ben boştur, ancak faydalıdır*.

Kimisi de bu boş kavramı, yeryüzünde kendi namına doldurmak ister. Eğer hepimiz benlerimizi bir kenara bırakacak olsak, belki çalışacak bir yöntem olabilir, ama *ben* kendi benimi çıkarıp, seninkinin uzantısı yapacaksam, kendi benimi, senden öğrendiğimle dolduracaksam, teşekkür ederim, şimdikiyle de idare ediyorum, eksik gedik de olsa. *Leh'ül-mülk* deyip, puslu kuralların ardından hokus pokusla mülkü idare etmeye meyyal adamlar gibi... *Ben* ve *mülk* zaten boş, kabul ettik, ama onun yerine ne koyacaksın, bana ondan haber ver.

İnsan kendini neyle, hangi nefesle, kimin beniyle doldurduğuna dikkat etmeli.